

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PART POLITIKAI LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenként kétszer: osztorfőköri és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egy évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előjárók, papok és gazdasági egyetemi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér. Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDOMOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előzetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér so a 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és ki-ling 10,489. szám

Ideiglenes állapot.

Irta: Mérey Lajos orsz. képviselő.

Midőn a volt kormány ápr. 26-án lemondását a képviselőházban bejelentette, a lemondás indokául azon áthidalhatatlan véleménytelést jelölte meg, amely a kormány tagjai között a bankkérdésben felerősült. Azóta az ország egész közvéleményét ezen kérdés foglalkoztatja és mondhatjuk, hogy lázban tartja, amihez jelentékeny fokozó hatással járul hozzá, hogy maga a felséges uralkodó sem tudta a kérdést sem az egyik, sem a másik irányban dűlőre vinni.

Köztudomásúvá lett, hogy a függetlenségi és negyvennyolcas pártnak vezére, *Kossuth Ferenc* midőn a királynál nem mint miniszter, hanem mint pártjának vezére és elnöke volt kihallgatáson, előadta mindazon súlyos és megdönthetetlen érveket, amelyek a nemzetnek az önálló magyar jegybankhoz való jogát nemcsak a törvény által biztosítottan kétségtelenné, hanem elkerülhetetlenül szükségessé teszik és bizonyítják. *Kossuth Ferenc* az ő érveivel közhiedelem szerint és ezt feltenni minden igaz hazafinak könnyű — arról iparkodott őfelségét meggyőzni, hogy az önálló banknak tényleges felállítása Magyarországra nézve egyáltalán semmiféle veszéllyel nem jár és hogy azon aggodalmak, melyeket őfelsége *Kossuth Ferenc* előtt felemlített, alaposan nem indokolhatók és könnyen megdönthetők.

Sajnos, őfelségének aggodalmait *Kossuth Ferenc* el nem oszlatta, de annyit mégis elért az ő hatalmas érvelésével, hogy őfelsége e fontos kérdést további meggondolás tárgyává tenni ígérte.

Azután hetek és hónapok multak el és őfelsége még mindig nem határozott, hanem a magyar közvélemény egy szép napon azon meglepetésben részesült, hogy a király homo regius-t küldött *Kossuth Ferenc*-hez. Igaz ugyan, hogy *Lukács Lászlónak* a küldetése nem sikerült, de aki tárgyilagosan gondolkodik e kérdés felett, annak meg kell döbbsennie, nemcsak azért, hogy homo regius-ra volt-e egyáltalán kellő ok és szükség, hanem azért is, mert *Lukács* ur olyan kijelentéseket tett, mintha az ő küldetése még most is csak szünetelne és nem nyert volna befejezést. Hogy az ő küldetésére kellő ok és szükség

nem volt, ezt mutatja a kormánynak újra való kinevezése. Mert hiszen ezen kinevezés fényesen bizonyítja, hogy őfelsége Magyarország kormányát ugyanazon férfiakra bízta, akik azt 1906. április 8. óta vezették, tehát ugyanazon férfiakban bizalma van még most is. Ha tehát a királynak vannak miniszterei, akikben még mindig bizik, nagyon nehéz megtalálni annak az okadatoltságát, hogy ezen miniszterek mellőzésével, egy harmadik személy útján keresse a válság megoldását, holott ugyanazon férfiakkal közvetlenül érintkezve, bizonyára könnyebben lett volna a cél elérhető.

Mindezek folytán ma már az a politikai helyzet, hogy van egy új kormányunk, amely csak átmeneti és ideiglenes jellegű, ami annyit jelent, hogy magának a miniszteriumnak tagjai között az önálló bank kérdésében megegyezés még mindig nem jött létre és miután ők előre kijelentik, hogy őszkor ismét lemondanak, eszerint nincs is kilátás arra, hogy őszig közöttük a megegyezés létre jöjjön. A kormánynak őszi lemondása után vajjon mi következhetik tehát?

Ha ez a kormány a bankkérdésben meg nem egyezik, kétségtelen, hogy a kormánynak tagjai közül az egyik, vagy a másik rész a jövő miniszteriumban helyet nem foglalhat és így önmagától következik, hogy ismét csak őfelségének fog kelteni dönteni, vajjon az önálló bank kérdésében a függetlenségi és negyvennyolcas pártnak vagy a hatvanhetes pártoknak ad megbízást.

Nem szenved kétséget, hogy Magyarországnak egész nemzetgazdasági és politikai élete, őfelsége mindkét koronájának nagyhatalmi érdekei és az egész külpolitikai helyzet feltétlenül megkövetelik, hogy nálunk az alkotmányos élet jogfolytonossága meg ne szakadjon, ami annyit jelent, hogy egy új erőszakos darabont vagy parlamenten kívüli kormány ne következék, mert ez végzetes befolyással lehetne hosszú időkre az ország politikai és gazdasági életére. Ha azt látjuk, hogy Ausztriában a reichstrát az egyes pártok, sőt egyes pártcsoportok torzalkodásai miatt ismét muakaképtelenné lett, sőt egyes pártok gyűlések sem hívhatók egybe, mert tanácskozássai obstrukciók folytán meddők lehetnének, másfelől, ha azt

látjuk, hogy a közös hadsereg szükségletei oly óriási mérvben emelkednek, melyeknek költségeit politikailag és gazdaságilag viszályban és háboruban élő nemzetek elviselni képesek nem lehetnek, akkor könnyű belátni, hogy a békés megoldás egyenlő érdeke egy a koronának, mint Magyarországnak.

Nagy szerepet játszanak e kérdésben a magyar országgyűlési pártok. Habár tagadhatatlan, hogy most a pártok közötti ellentétek — sajnos — már majdnem a személyi gyűlölködésig romlottak meg, mégis kíváncsok és reményleni kell, hogy az országgyűlési szünet alatt minden igaz hazafi azon meggyőződésre fog jutni, hogy a magyar pártok közötti háborusodásból senkinek sem lenne előnye és hogy maga a korona van elsősorban hivatva minden erejét és tekintélyét arra használni fel, hogy Magyarországon az alkotmányjogi elvek sérelme nélkül jöjjön létre olyan politikai megoldás, mely ha minden pártot nem is elégit ki, de legalább lehetővé teszi, hogy egy oly kormányzati alap teremtsék meg, amelyet a függetlenségi és negyvennyolcas párt is programjának sarkalatos pontjait nem sértve és föl nem adva, elfogadhat és amelyben a 67-es pártok azért nyugodhatnak bele, mert ha a politikai célokból a nemzetnek sikerült többet elérni, mint a mennyi Deák Ferenc 67-iki kiegyezése óta elérhető volt, ezért a pártviszályt folytatni a közérdek rovására senkinek sem szabad, a ki jobban szereti hazáját, semhogya a mennyire gyűlöli ellenségeit. Nem szabad elfajulni annyira a pártok közötti harcnak, hogy magyar politikust nem ellenfélnek, hanem ellenségnek tekintsenek csak azért, mert többet akar kieszközölni, többért és jobbert küzd, mint a mennyit a szabadelvű uralom 38 éven át elérhetőnek hirdetett. És ha ezt a többet és jobbat őfelsége *Kossuth Ferenc* vezér kezébe teszi le, ezen minden igaz magyar politikusként csak örülnie kell és nem szabad ellenezni csupán azért, mert az egyik vagy másik 67-es párt programjába benne foglalva nem volt.

A nemzet feszült figyelemmel várja, de reményli is, hogy *Kossuth Ferenc*nek sikerül nemcsak magát a függetlenségi és 48-as pártot egészen tömör egység gyanánt tartania össze,

hanem a 67-es pártoknak vezérembereit is meggyőzni arról a régi mondásnak most nagyon is alkalmazandó voltáról, a melyik így hangzik: *Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur!*...

(Egyetértéssel csekély dolgok is öregbednek, egyenletlenség miatt a legnagyobbak is elpusztulnak. Szerk.)

POLITIKA.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Nincsenek ügyvivők.

A válságban fordulat állott be, amely nem hozott végleges megoldást, de egyelőre nyugalmat és békét teremtett az országban. A király felkérte a kormányt, hogy vigye tovább az ügyeket őszig, akkor azután újra felveszik a tárgyalások folytatását, amelyeket most a nyári szünet miatt meg kellett szakítani. A fordulat tehát egyszerű elodázása a döntésnek őszig, amely idő alatt a volt kormány tovább is az ország élén marad. Egyszerű formalizmus a minisztereknek állásukban való megerősítése, nehogy mint ügyvivők szerepeljenek továbbra, hanem mint valószínű miniszterek.

Sirásó homo regius.

A pártok ezt az expedienst egyhangú örömmel fogadták. Megkönnyebbülést jelentett mindenkire a kormánynak ez az elhatározása, mert a mind súlyosabbra forduló krízisben sokan aggodalommal és szorongással várták a királyi szót. *Lukács* missziója számos titkos reményt keltett életre, növesztett nagyra és a politikai színen egyszerre csak olyan alakok kezdtek feltűnédezni, akik hazajáró kísérteteknek rémlettek és dohszágot árasztottak maguk körül. Azt hitte mindenki, hogy a régi szabadelvű pártot sikerült annyira elhantolni, hogy az most már soha többé fel nem támad. És a homo regiusnak, a szabadelvűek egykori kitűnő vezérének tárgyalásai folyamán megdöbbsentő, elriasztó perspektíva nyílt meg hirtelen: a szabadelvűek újra benyomulnak a politikai közéletbe és oldalukon támogatjuk, életre keltjük egykori diadalmas legyőzője: a függetlenségi párt. És ez még a kevésbé riasztó perspektíva volt. Mert a háttérben még szomorubb és sivárabb kép bontakozott ki: a darabontok előjövetele, feltámadása, az erőszak zordon fegyverei, az alkotmány csonka romjai.

Az ország érdeke.

Nehéz szívvel várták az emberek a királyi döntést. A lelkesedés, elszántság nem hiányzott, de azért

mégis fájalmas sóhaj kelt az ország ajakán: Uram, vedd el tőlem e keserű pohárt. A királyi döntés valójában nem volt végleges döntés, mégis megnyugvást, őszinte öröndezést kellett mindenfelé. Nem lehet elvitatni, hogy van némi alapja azoknak a közjogi skrupulusoknak, amelyeket az új kormányval szemben támasztottak. De itt közjogi szörszálhasogatások nem lehetnek irányadók, csak az ország érdeke. Ez pedig épen ezt a megoldást igényelte. Minden más döntés súlyos zavarokra vezetett volna. Egyedül a mostani kormány létének meghosszabbítása volt igazán az ország érdekében, ez volt az egyedüli mód arra, hogy elhárítsák a teljes kaoszt az országról.

Őszkor leszámolunk.

Őszel természetesen mindazok a kérdések, amelyeket most függőben hagytak, újra aktuálisak lesznek. De a király mostani döntése biztató reményt nyújt arra, hogy odafenn szigorúan respéktálni fogják az alkotmányosság követelményét és nem folyamodnak erőszakos kísérletekhez a többségi elv érvényesülésének megállítására, amelyek csak elkeseredett harcot, a helyzet teljes felborulását eredményeznék. Őszel azután a függetlenségi párt még inkább ura lesz a helyzetnek. Nagy hadügyi be-ruházásoknak állunk küszöbén, az annexió költségeinek megszavazását is őszel terjesztik a parlamentek elé, ilyen körülmények között még inkább meg fogják fontolni Bécsben, akceptálják-e a függetlenségi kormányt kizárólagosan a kormánynon, vagy újra kockázatos kísérletekbe fogjanak esetleg.

Az önálló bank mellett.

Amikor most az önálló bankért folytatott küzdelemnek egyik fejezete lezárult és pillanatnyi fegyverszünet állott be a harcviselő felek között, időszzerű visszatekintünk erre a küzdelemre és leszegeznünk néhány igazságot. A függetlenségi párt — ismételtelen konstátálhatjuk — mindig nyíltan, őszintén akarta a bankot és ettől a követelésétől egy perce sem tért el. Naptári bizonyosság volt, hogy mihelyt az osztrák-magyar bank szabadalma lejár, a párt teljes erővel száll sikra e követelése mellett. Előre látták ezt a kiegyezési tárgyalásokkor, amikor a függetlenségi párt a leghatározottabban hangoztatta már, hogy csak abban a tudatban és csak avval a garanciával megy bele a kiegyezés számos teherátvitelének elfogadásába, ha a nemzet szabad kezét nyer 1910-ben az önálló bank felállítására. Aki azt hitte, hogy a függetlenségi párt ebben a kérdésben megalkuszik, az illuziókban ringatta magát és minden politikai erkölcs híján formálta meg véleményét a függetlenségi pártról. Mégis úgy tetszik, hogy a közös bank hívei titokban mindig arra számítottak volna, hogy majd simán fog menni minden, a függetlenségi párt egyszerűen leszerel és a bankkérdést is eltolták 1917-ig, hadd vessződjenek akkor vele. Ez az utánunk az özőnvíz politikája, amely a ma összes nehézségeit áthárítja a holnapra, kitér minden fogasabb kérdés elől és örök halogatással iparkodik lavírozni a politika vizein. Ez a taktikázás kishitű és erkölcstelen.

Nem engedünk és nem engedünk.

A függetlenségi párt nyíltan, őszintén, bátran szembe nézett a bankkérdéssel, nem tért ki előle, nem alkudott meg benne. Bátor, igaz harcat bizonyára siker koronázta volna már eddig is, ha a nemzet milliói mellett parlamenti szövetséges társai is tömörülnek oldalán. De a fegyvertársak siettek felmondani a barátságot, siettek erejét és élet venni a függetlenségi párt küzdelmének és a bankkérdésben egy emberként egyesült osztrák politikai pártoknak fényesen demonstrálták, hogy minálunk nincs egyetértés, nincs elszántság, mi nem megyünk a függetlenségi párttal, amikor a nemzet igazáról, törvényben biztosított jogai érvényesítéséről van szó, de sőt készek vagyunk a legélesebb oldaltámadást is intézni ellene, csak hogy e győzelmét kiragadjuk kezéből.

Hatvanhetes taktika.

Függetlenségi győzelem.

Hogy a bankkérdésben eddig nem volt a nemzet érdekeiben álló döntés, az a hatvanhetes pártok érthetetlen taktikázásának köszönhető. És hogy a bankkérdésben még sem mondták ki fönt az utolsó elutasító szót és hogy még egyáltalán van remény arra, hogy nem fogják kijátszani, megrövidíteni itt is a nemzetet, az a függetlenségi párt törhetetlen, kitartó küzdelmének az érdeme.

Városi takarékpénztár Székelyudvarhelyt.

Az ébredés kezdete.

Mi leszünk az elsők a Székelyföldön.

Székelyudvarhely város képviselőtestülete 1909. július 8-án *Gothárd János* polgármester elnökle alatt tartott ez évi első rendes közgyűlésén nagyfontosságú határozatot hozott. Elhatározta a városi takarékpénztár felállítását.

A polgármester elnökle alatt *Dr. Solymossy Lajos*, *Soó Gáspár*, *Dr. Nagy Samu*, *Dr. Válcsik Ferenc*, *Betegh Pál*, *Gyertyánffy Gábor*, *Soó Domokos* városi tanácsos, *Dr. Pál Ernő* tiszti ügyész, *Solymossy Lajos* számvéző tagokból álló bizottságot küldött ki azon megfigyással, hogy mostantól számított három hónapon belül a városi takarékpénztár szabályrendelet tervezetét készítse el, hogy az ezévi októberi rendes közgyűlés a takarékpénztár életbe léptetése ügyében már véglegesen dönthessen.

Sokszoros örömmel regisztráljuk ezt a messze kiható úgyról hozott határozatot. Teljes elismeréssel adózunk a városi tanácsnak, hogy megragadva az alkalmat, e fontos kérdéshez, a polgárság életébe mélyen belevágó dologhoz méltó véleményes javaslattal terjesztette elő a városi takarékpénztárra vonatkozó indítványt, melyet *Betegh Pál* városi képviselő, lapunk szerkesztője adott be. Ebben biztató jelét látjuk annak, hogy a képviselőtestület egyes tagjai által felvetett gyakorlati eszmék, most már kezdenek termékeny talajra találni és a tanács hivatása magaslatán álló, a közérdek előmozdítására munkálkodni kész testület. Vajha a megvalósításnál is ugyanezeket állapíthatnók meg!

Mikor azonban a tanács működéséről ily elismerőleg nyilatkozhatunk, különösen is ki kell emeljük *Soó Domokos* tanácsos és *Dr. Pál Ernő* városi tiszti ügyész ügybuzgóságát, mint akik — értesülésünk szerint — hivatalos elfoglaltságukon kívül az eszmének részünkről történt felvetése után időt, fáradságot nem kímélve, behatón tanulmányozták a városi takarékpénztár kérdését s annak alapos megismerése nyomán lelkes szóvivői lettek.

Az ébredés kezdete tehát megtörtént. Székelyudvarhely város közönsége új jövedelmi forráshoz jut. Mi leszünk az elsők egész Székelyföldön, hol az önálló városi takarékpénztár előnyeit úgy a város maga, mint erkölcsi testület és ezzel kapcsolatosan a polgárság összessége, de külön-külön a lakosság is élvezni fogja.

Most immár csak a polgármesteren, mint bizottsági elnökön van a sor, hogy a három havi időn belül, alkalmas időpontban összehívja a bizottságot, hogy viszonyainknak megfelelőleg, előkészítsék a városi takarékpénztár ügyét.

Minden pillanat érzékeny anyagi veszteséget jelent a város közönségére; épen ezért reméljük, hogy ez a bizottság kiküldése, nem akarja azt jelenteni, mint annyi más hasonló bizottsággal történt, hogy a felvetett eszme örök nyugalomra helyeztetett... Ezt sem a polgármesterről, sem pedig a bizottság tekintélyes tagjairól feltételezni okunk nincs. Azonban szomorú tapasztalataink vannak és ha némi melleleg mondott megjegyzést kockáztatunk, rossz néven venni nem lehet, mert ezt is a polgárság, e székely anyaváros legsajátabb érdeke mondatja el velünk.

Kishitűek nem vagyunk; megbizunk a kiküldötték ügybuzgóságában s hisszük, hogy polgármesterünk is e kiválóan fontos kérdés megoldására, különös tevékenységet fordít.

Az új kivándorlási törvényről.

(t. l.) A belügyminiszter újonnan kiadott rendelete épen kellő időben lépteti életbe az új kivándorlási törvényt. Szeptemberben ugyanis a kivándorlások áradatában emelkedés kezdődik el, hogy október és november hónapokban tetőpontjára jutva, az egész téli és tavaszkezdeti időszakon át szakadatlan hullámmással szállítsa legnehezebben nélkülözhető, leginkább számottevő munkás erőinket távoli, idegen országok számára. Ilyenkor, a két-három nyári hónapban, főképpen az itthoni sürgős dolgódó miatt, a kivándorlási törekvésekben évről-évre jelentékenyebb lankadság észlelhető, a kivándorlók száma az előbbi hónapokéhoz képest egyötödre, sőt egytizedre csökken. De ez csak muló örömmre hangozhatja a válságos gazdasági viszonyainkat aggodó figyelemmel szemlélő ember lelkét. Mert az ősz kezdetével a baj rendesen annál hevesebb erővel lép fel. Ugy, hogy az évek folyamán csak mind jobban meg kellett erősödni annak a meggyőződésnek, hogy itt már csak gyökeres orvoslással lehet segíteni.

Már történtek is az új kivándorlási törvény megalkotása előtt egyes in-

tézkedések, melyekből következtetni lehetett a készülő törvény szellemére, tervezett irányára is. Így a múlt év folyamán a belügyminiszter rendeletet adott ki, hogy az utlevelet kiállító hatóságok a kivándorolni szándékozókat idejében figyelmeztessék az amerikai gyáripari és kereskedelmi élet pangására s mindazokra a szomorú viszonyokra, melyek ott künn a meggazdagodás vágyától megszárdult honfitársainkra várnak.

Legutóbb pedig, mikor a Szerbiával való háború kilátása fenyegetett s a hadköteles tartalékosokat egy másuttan szolították be, egy újabb szigorú rendelet értelmében, az utlevelet az ilyen kötelezettség alatt álló egyének részére nem volt szabad kiállítani mindaddig, amíg ahhoz az illetékes hadkiegészítő parancsokosságok is beleegyező véleményüket meg nem adták. Ez a vélemény azonban a legtöbbször tagadó volt.

Maga az új törvény is, szerencsés tapintattal, épen ennél a legbiztosabb oldalánál ragadja meg a kérdést. A kivándorlás veszélyes és aggodalmat keltő hatása legfőképpen épen abból eredt, hogy legnagyobb részben épen a munkára leginkább alkalmas, erős, javakorabeli férfi népességétől fosztotta meg az országot. Pedig ezeknek a férfiaknak legnagyobb része, mint tartalékos a hadsereg kötelékébe tartozik és így szükség esetén időközben is behívható. Eddig azonban ezek, ha egyszer az utlevelet kezükhöz kapva, kivándorolhattak, nem nagyon siettek vissza köteleességeik teljesítésére.

Ezután az 1909. évi II. törvény-cikk 2 §-ának b) pontja értelmében: a férfiszemélyek azon évi január hó 1-től kezdődőleg, melyben 17. életévüket betöltik, addig míg a védtörvényen alapuló állítási vagy szolgálati kötelezettség alatt állanak, csak a belügyminiszternek a honvédelmi miniszterrel egyetértőleg írásban kiadott engedélye alapján vándorolhatnak ki. A vonatkozó kérést állítási lajstrom kivonattal, illetve az illetékes hadkiegészítési hatóságtól nyert véleményes nyilatkozattal fel kell szerelni. Nagyon természetes, hogy ezeket a kéréseket az illető miniszterek a körülményekhez képest a legszigorúbban fogják elbírálni és különösen a gazdasági és munkás viszonyok időnkint előforduló újabb válságai esetén, mint erős hatású szert fogják kéznél tartani a kivándorlások túltengésének megakadályozására. Különben még az esetleg megnyert engedély sem lesz elég a kivándorolhatáshoz, ezután még a belügyminiszter által 100-tól 1000 koronáig terjedhető összegben megállapított készpénzavadék lefizetése következik, melynek megtörténte előtt az illető nem juthat utlevélhez.

A kivándorlások számának csökkentéséhez az új törvény főképpen még egy másik érdekes és leleményesen kigondolt intézkedésével járul. Az 1904. évi törvény a kiskorú nőkn kívül ugyanis, csak a 15 éven aluli férfiszemélyektől kívánta meg a szülői vagy gyámi beleegyezés bemutatásán felül annak igazolását is, hogy megbízható, felnőtt személy kíséretében utaznak, s rendeltetési helyükön elhelyezésükről is gondoskodva van. Ez utóbbi körülménynek az igazolását (főképpen miután a vonatkozó bizonyítvány csak az il-

lető külföldi konzulátus hitelesítő záradéka által vált érvényessé) kevesen tudták teljesíteni. Igen ám, de a régi törvény ezen felül a büntetendő cselekményeket kivéve, a 15 évesnél idősebb férfiszemélyek elé egészen állításköteles korukig egyes könnyen elhárítható anyagi feltételek teljesítésén kívül, egyéb akadályt a kivándorlás tekintetében nem állít. Így aztán a közbeeső idő a törvény megfelelő intézkedésének hiányában szinte teljesen „fedetlen” marad. Arról hosszasan szólni sem akarunk, hogy kiknek szükséges idejéből még egy két hónap hiányzott, a hatóság azokat is egy kis jóakarattal, vagy tévedés folytán könnyen lüktethette fel már 15 éves koruknak. Továbbá azok is, akik régi törvény alapján 17—18 éves korukban könnyen megnyerték utlevélüket, könnyen tudtak kibuvót is találni, hogy katonai kötelezettségük teljesítése miatt ne kelljen hazatérniök.

Az új törvény ezt a hézagot úgy tölti ki, hogy a szülői beleegyezés és a konzuli bizonyítvány felmutatását egészen a 16 éves korig kötelezővé teszi. Azontul pedig a kivándorolni szándékozók elé a védtörvényen alapuló kötelezettségek teljesítése címén kiszabott feltételek állanak újabb korlátok gyanánt. Ezekon kívül lényegében változatlan maradt a régi törvény több korlátozó intézkedése. Így a büntető eljárás alatt állókra és a külföldről különböző előnyök kilátásba helyezése által kecségetett egyénekre vonatkozó rész. A szülők otthon hagyott gyermekeik ellátását (újában 16 éves korukig) ezután is biztosítani tartoznak.

Újabb intézkedése a törvénynek még az, hogy ezentul viszont otthon maradó keresetképtelen hozzátartozókat (szülőiket és nagyszülőiket) is biztosítani tartoznak a kivándorlók. Továbbá az, hogy ezután azok sem vándorolhatnak ki, a kik külföldről már egyszer államköltségen szállítottak volt haza, s a szállítási költséget még nem térítették meg.

Azonban ezek már kisebb jelentőségű intézkedések. Fontosabbak azok, amelyekről előbb részletesebben emlékeztünk meg, s a melyek jelentőségét ott többször hangoztattuk is. Mindezek az intézkedések megvalósításuk által, reméljük, jótékony hatást fognak gyakorolni, olyannyira kátyuba került gazdasági és munkáviszonyainkra. A cél mindenesetre ez. Azonban még néhány év bizonyosan el fog mulni addig, a míg a megbillent egyensúly úgy a hogy helyreáll, s az erőviszonyok kiegyenlítődnek. Most még az az állapot van, hogy amíg egyes helyeken a keresethiány miatt tömegesen visszavándorolt munkások számai munka nélkül tengődnek, addig az ország más vidékein mindig óriási a munkásszükséglet. Csak, ha majd ezek az egyenlenségek elsimulnak, nézhetünk bizalommal egy gazdasági tekintetben is élet-erős s a vagyonosodás felé haladó ország fejlődése elé. S ha valamikor reményünk teljesedni fog, abban kétségtelenül nagy hatása lesz, ennek az első látszat szerint kissé tulságosan merev szigorúsággal megalkotott törvénynek is.

Meghívó.

A szekelyudvarhelyi „Polgári Önképző és Segélyző-Egylet” *folyó évi július hó 18-án d. u. 2 órakor* saját nagytermében *évi rendes közgyűlést* tart, melyre az érdekeltek tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Az 1908. évi számadások megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése.
4. A könyvtár és leltár vizsgáló bizottság jelentése.
5. Tisztviselők és választmányi tagok lemondása és újra választása.
6. Indítványok.

A választmány.

HIREK.

— Hihetetlen hírek.

Monadják, hogy rendőreink szálláspénz helyett egy-egy *bokort* kapnak, mert hiszen nyáron minden bokor szállást ad;

mondják, hogy városunkban azért nem, létesítik az uszodát, mert ugyanis elegenden usznak — az adósságban;

mondják, hogy a mózi-ban rendezett férfi-estélyen, csak szigoruan erkölcsös nagybácsik voltak jelen;

mondják, hogy a városnál minden szűkölködő hivatalnok előleget kap és egyet sem utasítanak a főespereshez;

mondják, hogy az oláhfalvi kerületre több jelöltet emlegetnek, mint a mennyi választó ott van;

mondják, hogy Homoród-fürdőn a vendégek számtalan sokasága miatt, lakást alig lehet kapni;

mondják, hogy a Nagy-Küküllő folyó part-biztosítására, vizmosásos részainek megkötésére nagy államsegély van kilátásba helyezve.

E hírek valódiságáért felelősséget nem vállal a szerkesztőség.

— **Az újra kinevezett kormány és a többség.** A függetlenségi párt intéző bizottsága egyhangulag a következő határozatot hozta:

A függetlenségi és 48-as párt, midőn tudomásul veszi a kormány megalkulását, föntartja a többségi elv alapján a kormányzásra vonatkozó igényét és előre is kimondja, hogy csak oly kormányt fog az ősszel az új alakuláskor támogatni, amely a többségi elv tekintetbe vételével alakul és azonnal hozzájárul a választási törvény megalkotásához, az általános választói jog alapján. Az önálló nemzeti bank felállítása tekintetében pedig változatlanul ragaszkodik a párt eddig elfoglalt álláspontjához és párthatározataihoz, ennél fogva kívánja, hogy az új kormány haladéktalanul tegye meg az önálló bank felállításához szükséges előkészületeket.

— **A képviselőház elnapolása.** A képviselőház szeptember 28-áig napolja el üléseit. Az elnapolás nem királyi kéziratral történik, hanem Justh Gyula elnök indítványára a képviselőház önmagát fogja elnapolni. A határidő a miniszterelnökkel történt megállapodás alapján állapított meg. Szeptember 28-ika tehát

az a nap, ameddig a jelenlegi kormány működése tart, miután a képviselőház összeülése előtt fogja a kormány lemondását tett kijelentése értelmében benyújtani.

— **Negyvenöt éves találkozó.** Ritka nevezetes alkalomra jöttek össze néhányan — valamennyien jelentős állású és általánosan ismert férfiak — városunkban csütörtökön e hó 8-án. E férfiak: Ugron Gábor országgyűlési képviselő, az országos függetlenségi és 48-as párt alelnöke, Sebesi Ákos segesvári kir. közjegyző, Szombatfalvy Lajos rendőrkapitány és Papp János nyug. máréfalvi esperes, akik 1864. évben az itteni róm. kath. főgimnáziumban tettek érettségi vizsgát. Akkori megállapodásuk szerint először 25 éves találkozóra jöttek volt össze, a mely alkalommal elhatározták, hogy 10 év múlva ismét találkoznak a későbbi alkalommal aztán a 40, majd a 45 éves találkozókat határozták volt el. Ez alkalommal reggel 8 órakor szent mise volt, melyet Papp János mondott, délkor pedig a Bodrogi-féle vendéglőben társas ebéden vettek részt. Itt elhatározták, hogy öt év múlva az ötven éves találkozóra is megjelennek.

— **Kamarai hír.** A marosvásárhelyi ügyvédi kamara közhírré tétele szerint — *Bálint* Endre ügyvédjelölt, a »Szekely-Udvarhely» tehetséges munkatársa, aki tételes jogtudományi doktori szigorlatát minap — a kolozsvári egyetem jog-és államtudományi kara előtt *jegyzőkönyvi dícséret* mellett — állotta ki, joggyakorlatát *Borbáth* székelykeresztúri jóhírnévű ügyvédi irodájában folytatja. Kedvelt munkatársunk ígéretét bírjuk, hogy lapunknak ezután is önzetlen dolgozótársa lesz és komoly, magvas cikkelyeivel közelebből már felkeresi e lap hasábjait. Mi ennek csak örülni tudunk és m. t. olvasóink is bizonyára szívesen fogadják dolgozatait.

— **Az erdélyi tanítók gyűlése.** Az erdélyrészi róm. kath. tanító-egyesületek szövetsége évi közgyűlését e hónap 13-án (kedden) Csiksomlyón, a tanítóképző gyakorló-iskolájában fogja megtartani. E közgyűlésen vármegyénkbeli is többen részt vesznek.

— **Eljegyzések.** Szentgericei Jakab Zoltán dr. zernesti ügyvéd eljegyezte Demény Irénkét, Demény Ferenc kir. tablabíró leányát városunkban. Tökés Ernő református lelkész pedig Lendvay Gabriella polgári iskolai igazgatóval tartotta meg eljegyzését Székelykeresztúron.

— **Kálvin-ünnep.** A helybeli ref. egyház Kálvin-ünnepélye ma d. e. 10 órakor a ref. templomban a következő sorrenddel fog lefolyni: 1. Kezdeti ének „Szent Isten noha néked...” (2. dics.) 2. Főének XC. zsoltár 1. v. Te benned bízunk... 3. Imát mond Salga Zoltán s. pap. 4. Quartett énekelnek: Horváth Lajos székelykeresztúri polg. leányiskolai tanár, Erdős Mihály csehétfalvi, Rákosi Ferenc fogarasi tanítók és Horváth József helybeli ref. kántor. 5. Az ünnepi beszédet és záróimát Vajda Ferenc esperes-lelkész tartja. 6. Záró ének.

— **Városi közgyűlés.** Székelyudvarhely város képviselő-testületének ezévi első rendes közgyűlése csütörtökön délután volt. Napirend előtt Dr. Solymossy Lajos intézett kérdéseket a polgármesterhez a városi vámtarifa, városház építése, valamint a vízvezeték kútfurások és a barompiaci hidmérleg ügyében. A polgármester kijelentette, hogy őszkor bi-

zony már két éve lesz a vámtarifa felterjesztésének, de az még mai napig sincs jóváhagyva. Megjárta az összes minisztériumokat és visszaérkezni, sehogyan sem akar; noha közben sürgették is néhányszor. A városház építésére, terv van, de telket még nem jelöltek ki. Ezután a polgármester felolvasta fél éves jelentését, mely 1908. második feléről szól. A jelentésről azonban a tárgysorozat pontjai között szó sem volt s így ahhoz hozzászólni, vajmi nehéz egyszeri hallás után. Ezt Dr. Solymossy kifogásolta és egyuttal a sörbehozatali adó kirovását sürgeti s a vágóhídi hűtőkamara kritikán alóli minőségét teszi szóvá. Hlatky Miklós emlékezteti a polgármestert, hogy annak idején ő ajánlotta a léghűtő rendszert. Gyertyánffy Gábor évtizedek óta sürgeti, hogy a polgármesteri jelentés ne csak a száraz statisztikát deklamálja, hanem a megvalósításra váró kérdésekkel is programmszerűleg foglalkozzék. Hlatky a vasuti behozatal váumgyét sürgeti. Dr. Sebesi alispán a 82. ezred székhelyének idehozatala dolgában szól. Majd többek felszólalásából kitűnik, hogy a Nagy-Küküllő folyó egyes helyeken rongálja a partot és igen nagy kára származhatik belőle a városnak, ha kellő időben utját nem állják partbiztosító eszközökkel. Majd a tárgysorozat 30. és póttárgysorozat 12. pontja került elintézés alá. Ennek rendjén az aradi vértanúk vesztőhelyének megváltásához 50 K-val járul hozzá a város; hangsúlyozván, hogy az ügy nemzeti becsület kérdése és igen szomorú, szegényes dolog, hogy a magyar kormány erre vonatkozólag nem intézkedett. Talán Bécsből félnek. A régi szivattyús kutak szerkezetét nyilvános árverésen eladják. A vármegyei tisztviselői nyugdíjalaptól visszakérlik a város által fizetett összegeket, ugyszintén az utalaptól 1600 K visszatérítést kérelmeznek. A szombatfalvi aszfalt-járda hiányait felülvizsgálták s azt rendben találták. A rendőrlégénység és szolgák lakbéré ügyében szabályrendelet módosítást határoztak. A vízvezeték próbafurásait folytatják, még három helyen fúrnak. Hivatalos órák a tanácsnál reggel 7—1 óráig lesznek szeptemberig. Az egyes számszámadásokat jóváhagyólag vették tudomásul. Jegyzőkönyv hitelesítése hétfőn d. u. 3 órakor.

— **Tűz.** F. hó 8-ikán este — alig néhány héttel a legutóbbi tüzeset után — városunkban ismét tűz ütött ki. Kapcza Károly timár Bem-utcai műhelye és csüre égett le, s ezenkívül nagyobb mennyiségű bőrök is pusztultak oda. A tüzet, mely este 9 óra után keltett nagy riadalmat, a legújabbban szervezett katonai tűzoltóság és az önkéntes tűzoltók együttes és derekas buzgalmanak rövid idő alatt sikerült elfojtani és — ami az összezsufolt faépületek közt könnyen végzetessé válhatott volna — tovább terjedését megakadályozni. Már ott a helyszínén az eset alkalmával többen rebesgették, hogy a tüzet gyújtogatás okozta volna. A dolog valósága iránt elég alapos gyanu van — így pl. az is, hogy már a megelőző estén is megkísérelték volt a gyújtogatást — ennél fogva, mint értesülünk, a rendőrség erélyes nyomozást folytat.

— **Újabb baleset a gimnázium építésénél.** A múlt napokban Boér Sándor napszámos a helybeli róm. kath. gimnázium építése közben oly szerencsétlenül esett le, hogy súlyos bordatörést szenvedett.

— **Bornylivántartás.** Minden fűszer-, bor-, csemege-vegyeskereskedő és minden vendéglős, kocsmáros, aki bor elárúsításával foglalkozik, köteles e hó 1-től bornylivántartási könyvet vezetni. A Magyar Fűszer-

MAGYAR ÁSVÁNYVIZ

forgalmi és kiviteli részvénytársaság Budapest, V.
Báthory-utca 5. szám

Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalomba.

Borszéki Boldizsár, idült gyomorhaja ellen
Borszéki Főku az ásványvizet királya kösvény ellen
Borszéki Kossuth, vészes égénység ellen
Bodoki Matild, alkális savanyúvíz

Beross, vesehaja ellen
Borhegyi hujahajtó
Boholti, üdítő víz
Előpataki, sárgaság ellen
Felsőrákosi Maria, légsőhurut ellen
Hargitaligeti, üdítő ital

Horgász, étvágygerjesztő
Kásonfy, ut-Salutaris jód és lithium tartalma
Rópati, égvényes ásványvíz
Szekely-Szelters, idült gyomorhaja ellen
Sztojka, cukorbetegség ellen

Kérdezze meg az orvosát
és megtudja, hogy a

természetes ásványvíz

gyógyhatása és kellemes íze össze nem
hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel.

Magyar ásványvizeinkkel a külföld majdnem összes gyógyvizei pótolhatók.

kereskedők Országos Egyesületének irodája oly célszerű könyvet állított össze, mely a könyvvezetésre vonatkozó utasítást, mintát is tartalmazza, 200 oldalas könyv 2 K 80 fillért a „Szekely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyvkereskedésében) Székelyudvarhelyt kapható.

Szekely Gazdák Szövetkezete.

A marosvásárhelyi székely gabonaraklár szövetkezet igazgatósága elhatározta, hogy munkásságát rendre a Székelyföld összes vármegyére és fokozatosan mindamaz üzletágakra kiterjeszti, amelyekben működése a székelyföldi mezőgazdának hasznára lehet. Ezzel kapcsolatban és e célból üzleti tőkáját megfelelően kiegészíti, címét és cégét pedig: Székely Gazdák Szövetkezetére változtatja. E szövetkezet munkakörét és feladatait az igazgatóság a következőkben összegezi:

1. Egyelőre a szövetkezet marosvásárhelyi raktáraiban, ezután rendre a Székelyföld többi forgalmi pontjain létesítendő és kellően felszerelt raktárakban elvállalja a szövetkezet mindenemü gazdasági termékek beraktározását, kezelését, gondozását, osztályozását, megtisztítását, piacépessé tételét, értékesítését, azokra valamint a szövetkezeti tagok várható termésére előleget ad. 2. Mezőgazdasági termékek közszállításával foglalkozik, tagjai mezőgazdasági termékeinek értékesítését a közszállítások előnyeiben részesíti. 3. Piacot és értékesítési alkalmakat keres ama mezőgazdasági termékeknek, amiknek ezidő szerint rendszeres kereskedelmét és biztos forgalmát nélkülözzük; viszont tagjait a fogyasztás igényeiről és viszonyairól tájékoztatván, alkalmat ad a mezőgazdasági üzemet új jövedelmező termelési ágakkal gyarapítani. 4. Összekötötést tart fenn a községi fogyasztási és értékesítő szövetkezetekkel, hogy azok szükségleteit mezőgazdasági terményekben közvetlenül előnyösen kielégítse, azok tagjainak termékeit pedig értékesítse. 5. Egyelőre Marosvásárhelyen, Székelyudvarhelyen és Sepsiszentgyörgyön a Magyar Gazdák Értékesítő Szövetkezetétől átvett és megfelelően kiegészítendő üzleteiben bizományban tart és elad mindenemü, a székely gazdasági viszonyok között szükséges gazdasági gépeket, gépalkatrészeket; kisgazdák számára a gazdasági gépek beszerzését azok szövetkezeti és gazdasági gépek előnyös részletfizetésre való eladhatására összekötötéseket létesít; az itt legjobban megfelelő gazdasági eszközök és gépek kiválaszthatására a legjobb és újabb gyártmányokból kísérleteket, bemutatókat rendez. 6. Ugyanezen üzleteiben raktáron tartja a szállításra elvállalja az összes mezőgazdasági szükségleteket. 7. Felkarolja a mezőgazdasággal kapcsolatos mindama üzletágakat, amikben tagjainak gazdasági előnyt képes biztosítani.

Szerkesztői Uzenetek.

Akkordok. Előttünk ismeretlen könyvet olvasóinknak nem ajánlhatunk; különösen verseskönyvet éppen nem.

—t—e. Szívesen fogadjuk. A la-

pot megindítottuk. Erre felé jártában látogasson be szerkesztőségünk otthonába.

„Utófizető.” Igen sajnáljuk, de lapunkat „utófizetés” mellett nem küldhetjük. Előzőtt egyes esetekben megtettük, de azt is többször megbántuk. Akadtak olyanok, akik nagy anyagi áldozatokkal és nem kis szellemi munkássággal föntartott lapunkat elfogadták, mikor pedig az ezért járó fizetésre került a sor... gondolhatja mit tettek — nem fizettek. Ilyen esetekből okulva, most már csakis előre való fizetéssel küldjük.

Munkatárs Aki gyorsan ad — kérésre ad. Ezt tartjuk mi. Szíveskedjék ön szintén ez álláspontra helyezkedni a hírek beküldésénél.

Kiadja: Betegh Pál villam-motoros
könyv- és újságkiadó intézete.

KÖZGAZDASÁG

Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylettől

185—1909. sz.

Meghívó.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület folyó hó 13-án (kedden) d. e. 11 órakor a vármegyház kistermében választmányi ülést tart, a melyre a választmány tagjai tisztelettel meghívottak.

T á r g y:

1. Az őszi állatkiállítás ügye.
 2. Folyó ügyek.
- Szekelyudvarhely, 1909. július 6.
Az elnökség.

Amortizációs

tisztviselői kölcsön

ügyekben

dijmentes felvilágosítást nyújt az „O. m. I. ált. tisztviselő-egylet kolozsvári képviselőisége”.

KOLOZSVÁR

Ferenc József-ut 7. szám a.

Válaszbélyeg csatolandó.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Eladó gyümölcsös-

kert. Egy 875 négyszögöl területű gyümölcsös-kert eladó. Értekezni lehet. Székelyudvarhelyt, Király-utca 6. szám alatt.

Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató- és könyvkötő intézetéből Székelyudvarhelyt. 1909.

15415—909. I. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Az 1909—10. évi fűtési időszakban a székelyudvarhelyi m. kir. pénzügyigazgatóság és mellé rendelt számvevőség részére 25 öl (nagy két méteres) elsőrendű és minőségű, száraz, egészséges keménybűkű hasáb tűzifa beszerzésének, illetve szállításának biztosítása céljából ezennel árlejtés hirdetettik és annak a pénzügyigazgatóság főnökénél leendő megtartására határidőül 1909. évi augusztus hó 15. napjának délelőtti 11 órája tűzetik ki.

Részletes feltételek és szerződés tervezete a pénzügyigazgatósági irodavezetőnél betekinthetők.

Szekelyudvarhely, 1909. június 30.

M. kir. pénzügyigazgatóság.

Grammofon és ki-tűnő lemezek

gyári árban kaphatók Betegh Pál könyv- és papírkereskedésében.

Névjegyek,
Meghívók,
Eljegyzési
és Esküvői
valamint gyász-
jelentések,
ugyszintén mindenféle
könyvnyomdai és
könyvkötői mun-
káklatok izléses ki-
vitelben, gyorsan és
pontosan készülnek

Betegh Pál
villamos üzemre berendezett
könyvnyomtató és könyv-
kötő-intézetében Székely-
udvarhelyt, Kossuth-utca
81. sz. alatt.

Videki megrendeléseket azonnal elintézi.

Védjegy: „Horgony”

**A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller**

pótlék

egy régióknak bizonyult háziszser, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult községnél, oszónál és meghűléseknek, bedörzsölésükkel használna.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K1.40 és K2.— és ügyszólván minden gyógyszerárban kapható.

Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerárát az „Arany croszlánhoz”,
Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.
Mindennapi szótküldés.

A párisi világkiállításon bronz
éremmel, Marosvásárhelyen
ezüstéremmel, a debreceni és
győri szakkiallításán arany-
éremmel, a tordai védőegye-
leti kiállításon arany oklevél-
lel, az Országos Iparegyesü-
let által díszesztéremmel ki-
tüntetve.

Elsőrendű kész cipők legnagyobb raktára

Orbán, Nagy és Tamás cipészüzletében

Szekelyudvarhelyt, Kossuth-utca 2. sz. (Flórián-ház).

Ajánljuk legnagyobb választékban, általánosan elis mert legjobb és legesinosabb kivitelben saját gyártmányu es elsőrendű *Galanterie gyári cipőinket urak, hölgyek és gyermekek részére.* Kényelem szempontjából a vevőközönség rendelkezésére állandó nagy raktárt tartunk minden fajta cipőkből, mely az előre való rendelést feleslegessé teszi, mert raktárunkon saját készítményeinkből vásárolt cipőkért *cégünk országosan jóhírneve kereskedik.* Videki megrendeléseket találó használt cipők beküldése után *gyorsan utánvett mellett* eszközünk ugyszintén elvállalunk minden e szakmában vágó legkényesebb igényeket is kielégítő megrendeléseket *versenyképes árak mellett.* A m. t. közönség eddigi szíves pártfogásáért és bizalmaért halás köszönetet mondva, vagyunk kiváló tisztelettel **Orbán, Nagy és Tamás.**

A valódi Kobrak-cipők legnagyobb raktára.